

Raadsvoorstel

Raadsvergadering

27 juni 2022

Raadscommissie

20 juni 2022

Afdeling en opsteller

ROW/W. Buiten/0578-699494/w.buiten@heerde.nl

Portefeuille

W.I. Meijer/S.J.L. Nienhuis

Programma

Duurzaamheid

Opnemen in Bestuursagenda**Agendapunt**

5.

Onderwerp

Lokaal uitnodigingskader zon en wind

De raad besluit om:

1. Kennis te nemen van de inspraaknota ontwerp uitnodigingskader zon en wind
2. Het lokaal uitnodigingskader zon en wind vast te stellen
3. Voor deze collegeperiode €50.000,- per jaar beschikbaar te stellen ten laste van te ontvangen daartoe bestemde rijksmiddelen

Inleiding

De Cleantech regio heeft een Regionale Energiestrategie (RES) opgesteld. Deze strategie zorgt ervoor dat er op regionaal schaalniveau eenheid ontstaat waar en op welke manier de komende jaren grootschalige opwek van duurzame energie kan plaatsvinden. Uw raad heeft deze RES 1.0 in december 2021 vastgesteld.

De gemeente Heerde heeft nog geen eigen kader voor energie-opwek op land. Tegelijk heeft onze gemeente wel de ambitie om een bijdrage te leveren aan de energietransitie in de vorm van opwek van energie. Het proces van de RES heeft er toe geleid dat de ruimtelijke contouren hoe energie-opwek in ons landschap een plek kan krijgen helder zijn geworden. In de afgelopen maanden hebben we toegewerkt naar een lokaal uitnodigingskader als uitwerking van de RES, met aanvullingen die in onze gemeente belangen gevonden worden.

De ontwerpversie van het kader heeft ter inzage gelegen voor inwoners. Hier is een beperkt aantal reacties op ontvangen. Met dit raadsvoorstel vragen wij uw raad om in te stemmen met het uitnodigingskader en ruimte te bieden aan concrete projecten.

Beoogd effect

Een vastgesteld uitnodigingskader.

Bevoegdheid / Juridisch kader

De gemeenteraad is bevoegd om nieuw gemeentelijk beleid of nieuwe richtlijnen voor het ruimtelijk domein te formuleren.

Eerdere besluitvorming en kaders

- Op 14 december 2021 heeft uw raad de RES 1.0 Cleantech regio vastgesteld. Hiermee ontstaat een inspanningsverplichting om de regionale strategie te vertalen naar een lokaal kader. Het voorliggend kader geeft hier invulling aan.
- Op 5 juli 2021 heeft uw raad ingestemd met de startnotitie lokaal uitnodigingskader

Argumenten

1. Het uitnodigingskader draagt bij aan gemeentelijk streven naar klimaatneutraliteit

Als gemeente zetten we actief in op het verminderen van CO₂-uitstoot om uiterlijk in 2050 klimaatneutraal te zijn. Dit doen we door zowel in te zetten op energiebesparing als door benodigde energie zoveel mogelijk zelf te laten opwekken. In 2019 was het aandeel duurzame opgewekt energie 7% ten opzichte van het totale energieverbruik (excl mobiliteit op snelwegen). Energie-opwek vindt momenteel in onze gemeente vrijwel geheel plaats door zonnepanelen op daken (of andere objecten). Dit blijft in de nabije toekomst de primaire focus en blijven we actief aan werken om dit te stimuleren en faciliteren voor iedere geschikte locatie. Tegelijk weten we dat alleen zonnepanelen op daken niet voldoende energie levert om bijvoorbeeld het provinciale/GEA-doel van 55% CO₂-reductie in 2030 te halen. Gelijktijdig opschalen met grotere energie-opstellingen is hiervoor nodig. Het uitnodigingskader biedt initiatiefnemers ruimte om in grotere opstellingen schone energie op te wekken terwijl het aan inwoners helderheid biedt waarover en wanneer meegepraat kan worden.

2. Het uitnodigingskader is een vertaling van de RES 1.0

Sinds 2018 zijn de samenwerkende overheden in de Cleantech regio bezig met de RES, waarvan de 1.0 in december is vastgesteld. De denkrichting 'landschap is leidend' is bij onze RES centraal gesteld. Dit betekent dat het kenmerkende en afwisselende landschap in onze regio het uitgangspunt vormt bij het bepalen waar mogelijkheden voor windenergie en zonne-energie worden gezien. Hier zijn we in ons uitnodigingskader op voortgegaan. Ook zijn uitgangspunten rond meervoudig ruimtegebruik, efficiënt netwerk, participatie en eigenaarschap meegenomen. Tegelijk zijn ook lokale wensen en kenmerken in het kader verwerkt. Hierdoor is het wel een echt lokaal verhaal geworden.

3. Kwalitatieve insteek

We hebben gekozen om het uitnodigingskader niet als een checklist in te steken maar juist te baseren op een kwalitatieve beoordeling per initiatief. Hiermee blijven we in lijn met onze huidige werkwijze van uitnodigingsplanologie en de toekomstige werkwijze onder de Omgevingswet (jamins). Dit betekent dat initiatiefnemers tijdens de planvorming aantonen op welke manier meerwaarde ontstaat bij het realiseren van energieprojecten. En aan welke gebiedsopgaven of koppelkansen het initiatief een bijdrage levert. Dat betekent niet dat overal plannen kunnen worden gemaakt. Voor zonne-energie is de zonneladder van de Cleantech regio verder uitgewerkt. Met name een betere duiding van goede landbouwgronden hoort hierbij, mede op verzoek van agrariërs. In het kader is te zien welke gebieden als kansrijk worden gezien en welke minder. Dit kan leiden tot maximaal 50 hectare zonneveld in onze gemeente. Dat is grofweg de helft van ons huidige energiegebruik. Erfmolens kunnen komen te staan bij agrarische bedrijven en andere erven in het buitengebied en zijn minder gebonden aan gebiedstypen.

De rol van de gemeente is om partijen uit te dagen keuzes te maken die passen bij het gebied. En tegelijk de belangen van omwonenden in te brengen. Juist om de belangen van omwonenden vanaf een vroeg stadium in te bouwen is veel aandacht besteed aan het processchema. Hierin wordt uiteraard de verbinding gemaakt met ons participatiebeleid voor ruimtelijke ontwikkelingen. Met de toevoeging dat we voorstellen om voor ieder groter project een Omgevingsraad in het leven te roepen die op inhoud adviseert. Hiermee komen belangen van inwoners aan de voorkant op tafel.

4. Collectiviteit wordt aangemoedigd

In het uitnodigingskader wordt nadrukkelijk ingegaan op de maatschappelijke behoefte om grootschalige energie-opwek collectief aan te pakken. Daarmee ontstaat de mogelijkheid om het rendement van energieprojecten in het gebied te houden. Dit doen we onder meer door een inspanningsverplichting te vragen van minimaal 50% lokaal eigenaarschap bij toekomstige projecten. Ook dienen initiatiefnemers vanaf het begin in gesprek te gaan met omwonenden en de omgevingsraad over de gewenste vorm van (financiële) participatie bij het project en de opbrengst.

5. Het kader is participatief tot stand gekomen

De samenleving heeft op een aantal manieren de gelegenheid gekregen om mee te praten over het uitnodigingskader. Dat is belangrijk, omdat windenergie en zonne-energie niet onomstreden is en de uitwerking van concrete projecten impact kan hebben op de leefomgeving van veel mensen. Het gesprek met de samenleving is al begonnen bij het opstellen van de RES, waarbij veel lokale inwoners en maatschappelijke partijen uit onze gemeente op verschillende manieren inbreng hebben geleverd. Voor het uitnodigingskader hebben we de samenleving uitgenodigd om deel te nemen aan gebiedsgesprekken. Ook is samenwerkenaanheerde.nl gebruikt om input op te halen. Verder is vanuit verschillende maatschappelijke partijen inbreng en reactie opgehaald. Deze inbreng is ook daadwerkelijk en zorgvuldig verwerkt in het kader.

6. Inspraak heeft niet geleid tot inhoudelijke aanpassingen

Naast participatie gedurende het opstellen hebben we er voor gekozen om het uitnodigingskader in ontwerp ter inzage te leggen voor inspraak. Dit heeft geleid tot 1 inhoudelijke reactie van een inwoner. In de inspraaknota wordt hierbij stilgestaan. De inspraak leidt voor ons niet tot inhoudelijke wijzigingen in het kader. Tekstueel zijn er wel een paar aanpassingen gemaakt. Dit ook mede naar aanleiding van informele reacties van organisaties.

7. Uitvoering van het kader

Met het vaststellen van dit uitnodigingskader ontstaat er ruimte voor ontwikkelende partijen om het gesprek over concrete locaties te starten. Dit leidt tot extra werkzaamheden, bovenop de bestaande ruimtelijke procedures die we als gemeente nu ontvangen en begeleiden. Zowel in de begroting van duurzaamheid, communicatie als RO zijn geen structurele middelen gereserveerd voor deze extra taken. Bij vaststelling van dit kader past het daarom ook middelen beschikbaar te stellen om de taken van informeren, (proces)begeleiding, beoordeling, communicatie en participatie, monitoring en evaluatie te kunnen uitvoeren. Hiervoor is jaarlijks een bedrag van €50.000,- nodig (ca 0,5 fte).

Kanttekeningen

1. Windenergie is beperkt uitgewerkt in het uitnodigingskader

De Cleantech regio wil graag aan de slag met windenergie. Tijdens het opstellen van de RES 1.0 is al geconstateerd dat de Natura2000 gebieden binnen de regio voor de nodige uitdagingen zorgen bij windenergie. De provincie Gelderland heeft een aantal onderzoeken laten uitvoeren naar de invloeden van windturbines op diersoorten op de Veluwe en in de IJsselvallei. Het resultaat is dat er voornamelijk geen windturbines binnen Natura2000 gebied de Veluwe mogen worden geplaatst en dat er zeer beperkte mogelijkheden zijn in een zone van 8 kilometer rond de Veluwe. Over deze 8-kilometer zone zullen bovenregionale afspraken worden gemaakt en is verder onderzoek nodig waar de grootste slagingskansen zijn. De gemeente Heerde ligt volledig binnen deze zone. Er is in het kader duidelijkheid gegeven wat de stand van zaken is en waar in theorie op dit moment technische potentie ligt. Verder loopt er landelijk ook een RIVM-onderzoek naar windturbines in relatie tot gezondheid en is de Rijksoverheid bezig met bepalingen rondom afstandsnormen. Deze onderzoeken zijn ook van belang voor de mogelijkheden in onze gemeente. Om gefundeerd iets te kunnen zeggen over kansen en randvoorwaarden voor windenergie in onze gemeente kiezen we ervoor om

lopende onderzoeken af te wachten. Wanneer deze onderzoeken zijn afgerond zal een nadere afweging door uw raad worden gemaakt in hoeverre vervolgonderzoek naar potentie relevant is en welk draagvlak er in de samenleving bestaat. In het kader wordt daarom alleen ruimte geboden voor erfmolens tot 30 meter.

2. Het netwerk is nog niet voorbereid op decentrale energie-opwek

We weten dat op dit moment netbeheerder Liander toekomstige projecten voor energie-opwek niet kan aansluiten. Dit heeft te maken met een aantal factoren, waaronder de benodigde uitbreiding van het onderstation Hattem, de congestie op het bestaande elektriciteitsnet (ook bij Tennet) en personeelscapaciteit. Het kan vreemd overkomen dat we tóch inzetten op de productie van energie in onze gemeente. We zijn er vanuit gegaan dat dit kader een lijn uitzet voor meerdere jaren, waarmee we anticiperen dat benodigde aanpassingen op termijn wel leiden tot ruimte voor initiatieven in onze gemeente. Tegelijk ontstaat hiermee ook een kans voor (tijdelijke) opslag van energie om volwassen te worden. Om die reden wordt er ook ruimte geboden voor innovatie en opslag waar mogelijk. In hoeverre deze ruimte in onze gemeente ingevuld gaat worden is op dit moment niet te voorspellen.

3. Het uitnodigingskader heeft niet een formele juridische status

Het uitnodigingskader moet worden gezien als een uitnodiging naar de samenleving, waarbij ruimtelijke randvoorwaarden en inhoudelijke processtappen worden vastgelegd. Hierdoor geven we aan welke ontwikkelrichting we zien. We leggen dus niet exact vast waar een ontwikkeling wel of niet mag plaatsvinden. Voor de gemeente is het kader, net als bijvoorbeeld een Structuurvisie, zelfbindend, maar ontstaan er geen rechten bij grondeigenaren. Pas bij een concrete aanvraag vindt op locatieniveau een inhoudelijke afweging plaats en treden ruimtelijke procedures in werking die horen bij de Omgevingswet (of tot 31 december 2022 het huidige stelsel).

Geld

Voor het opstellen van het uitnodigingskader waren al voldoende middelen gereserveerd in de begroting van 2021. Voor de uitvoering van dit kader zijn geen middelen gereserveerd in de bestaande begroting. Uw raad wordt gevraagd jaarlijks €50,000,- beschikbaar te stellen voor de uitvoering van dit kader.

Communicatie

We hebben in de afgelopen maanden regelmatig gecommuniceerd over het uitnodigingskader, onder meer via de Schaapskooi, samenwerkenaanheerde.nl en via gebiedssessies. Omliggende gemeenten en andere relevante organisaties zijn op de hoogte gebracht.

Inclusiviteit

Toegang tot betaalbare en schone energie is een van de Sustainable Development Goals van de VN, om te komen tot een toekomstbestendige en eerlijkere wereld. De productie van schone energie voor en door eigen inwoners en organisaties in onze gemeente is daarvan een invulling. Gezamenlijk delen in de opbrengsten is daar een uitwerking van.

Cittaslow

Met dit uitnodigingskader proberen we zowel onze cultuurhistorische en landschappelijke waarden te behouden als toe te werken naar een duurzame en schone toekomst met zo min mogelijk CO₂-uitstoot.

Uitvoering

Bij vaststelling door uw raad zal nogmaals aandacht worden besteed aan het nieuwe kader in de media. De inspreker zal persoonlijk worden geïnformeerd over uw besluit.

Initiatiefnemers kunnen zich na vaststelling gaan melden bij de gemeente voor concrete projecten. Voordat een eerste project in behandeling wordt genomen wordt het vaste deel van de Omgevingsraad geïnstalleerd.

Het kader gaat onderdeel uitmaken van onze Omgevingsvisie.

Advies commissie(s)

De commissie adviseert behandeling als B-onderwerp.

Heerde, 24 mei 2022

Het college van Heerde

drs. J.W. Wiggers

B. van Zuthem

, burgemeester

, gemeentesecretaris

Bijlagen:

1. Raadsbesluit Lokaal uitnodigingskader zon en wind
2. Inspraaknota ontwerp uitnodigingskader gemeente Heerde zon en wind
3. Uitnodigingskader gemeente Heerde zon en wind

Ter inzage:

geen